

مناسب سازی شهر برای معلولین

برخی آمار و اطلاعات مهم

- 1 - از هر 6 فقیر (با درآمد کمتر از یک دلار در روز) یک نفر معلول است.
- 2 - در حال حاضر معلولین 1% جمعیت جهان هستند
جمعیت جهان حدود 7 میلیارد نفر 1% حدود 70 میلیون نفر
- 3- براساس آمار برنامه و عمران سازمان ملل متحد معلولیت های در میان زنان و مردان در حال افزایش است و 80% از 70 میلیون افراد معلول جهان در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند. حدود 20% از فقیرترین افراد جهان را معلولان تشکیل می دهند که وضعیت زنان معلول به مراتب وخیم تر از مردان است.
- 4 - در سوئد حدود 600 هزار نفر بالای 16 سال سن وجود دارد که دچار آسیب حرکت هستند. (2005)
علاوه بر آن ، حدود 365 هزار نفر دچار صدمات شدید هستند که نیاز به کمک افراد یا وسایل کمکی برای حرکت دارند.
علاوه بر آن ، حدود 250 هزار نفر عملکرد دست و بازوهایشان کاهش یافته و مشکلات زیادی در زندگی روزمره دارند.
علاوه بر آن ، حدود 20 هزار نفر هم با یک دست می توانند کار کنند.

مشکلات معلولین

خانه نشینی و عدم امکان حضور در اجتماع :

کار ، کلاس ، ورزش ، خرید ، رستوران ، سینما ، سفر ، پارک ، میهمانی و

نیازمند به کمک مردم در تردد

افسردگی (علی الخصوص خانم های معلول)

انواع معلولیت

جسمی - حرکتی (که با عصا ، واکر یا ویلچر حرکت آنها امکان پذیر است)

حسی (نابینایی، ناشنوائی، آب مروارید، آب سیاه و)

ذهنی و یادگیری

روانی و اختلالات عصبی

ما در طراحی شهر مشکل این گروه را حل می کنیم:

در میان انواع معلولیت ها باید در طراحی شهری، مشکل گروه های زیر حل شود:

معلولین جسمی و حرکتی (که با واکر - عصا یا ویلچر حرکت می کنند)

معلولین حسی (نابینایان و ناشنوایان)

مشکل ترین بخش کار مربوط به ویلچر و نابینا است.

زیرا ناشنوا همه قابلیت های افراد سالم را دارد و فقط کافی است با تعبیه امکانات دیداری در کنار علائم صوتی نیازهای این گروه برطرف شود. مثلاً در ایستگاههای اتوبوس و مترو یا در داخل اتوبوس و مترو و معابر شهری و در ساختمان ها و ادارات و با نصب تابلوهای مناسب ثابت یا متغیر و کامپیوترهای لمسی (Toach screen)

نکته مهم

اگر مشکل برای معلولین ویلچری حل شود برای معلولین نمیه متحرک هم حل می شود.

زیرا چرخ به لحاظ حجم، وزن، ابعاد، محدودیت ارتفاع (که پائین است)، محدودیت حرکت روی چرخ، محدودیت استفاده از زور و بازو بجای پا و ... مشکلات و دردسرهایی خاص خود را دارد.

در بین معلولین، وضع همه به یک صورت نیست:

افرادی هستند که اتومبیل شخصی مناسب سازی شده دارند و می توانند رانندگی کنند و استطاعت مالی خوبی هم دارند.

برخی اتومبیل شخصی ندارند.

برخی حتی توانایی نشستن روی صندلی عادی یا حتی روی ویلچر را هم ندارند.

برخی برای سوار و پیاده شدن به اتومبیل دچار مشکل هستند و به کندی عمل می کنند.

برخی هم نیاز به کمک دارند.

قوانین حمایت از معلولان

سازمان ملل و معلولان

برنامه اقدام جهانی برای معلولان (مصوب سال 1982 سازمان ملل متحد)، اصل برابری فرصتها را به یک موضوع جهانی مبدل ساخت. اصل مذکور، این امکان را به همه اقشار جامعه می دهد که به یک میزان از امکانات زندگی (رفاهی، تحصیلی، اشتغال و ...) برخوردار باشند.

اصل : عدم نیاز به کمک دیگران و انجام کلیه امور اجتماعی بطور سهل

تاریخچه تصویب قوانین حمایتی از افراد دارای محدودیت حرکتی در ایران

مصوبه مورخ 8/3/1368 شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، تحت عنوان " ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد معلول جسمی - حرکتی " که ویرایش دوم آن در تاریخ 6/10/1378، به عنوان اولین اقدام جدی در وضع قوانین حمایتی از افراد دارای محدودیت حرکت در زمینه مناسب سازی محیط شهری.

- بند ج ماده 193 مجلس شورای اسلامی در سال 1379، هم زمان با تصویب قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، صراحتاً به مقوله تساوی فرصتها و مشارکت معلولین در جامعه اختصاص یافت. در این بند آمده است: " به منظور ارتقاء سطح کیفی و کمی خدمات توانبخشی و دسترسی آحاد مردم به این خدمات با هدف تساوی فرصتها و مشارکت معلولین در

- آیین نامه اجرایی بند ج ماده 193 قانون برنامه سوم در جلسه مورخ 1379/11/26 بنا به پیشنهاد مشترک وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان بهزیستی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، توسط هیئت دولت به تصویب رسید.

- ماده یک این آیین نامه که در تاریخ 1379/12/10 و در 13 ماده توسط معاون اول رئیس جمهور به کلیه زارتخانه ها، سازمانها و موسسات دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی ابلاغ گردید:

- " تمام دستگاههای اجرایی دولتی و سازمانهای غیر دولتی و مالکان ساختمانهای با مصرف عمومی، مکلفند قسمت های مورد استفاده عمومی اماکن و ساختمانهای (خصوصی و دولتی) خود را بر اساس ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری حداکثر ظرف مدت یکسال برای افراد دارای معلولیت که از صندلی چرخدار استفاده می کنند مناسب سازی نمایند"

- ماده 3 این آیین‌نامه نیز به نقش شهرداری‌ها اشاره می‌نماید: " شهرداری‌ها موظفند ظرف دو سال نسبت به آماده‌سازی و مناسب‌سازی معابر عمومی با اولویت معابر اصلی و نزدیک به تقاطع‌ها برای تردد معلولین اقدام نمایند"
- قانون جامع حمایت از حقوق معلولان در تاریخ 1383/2/16، به تصویب نمایندگان ملت رسید و در تاریخ 1383/3/6 جهت اجرا به ریاست جمهوری ابلاغ گردید.
- در ماده یک این قانون، دولت موظف شده است که زمینه‌های لازم را برای تامین حقوق معلولان فراهم و حمایت‌های لازم را از آنها بعمل آورد.
- ماده دو این قانون که شامل 4 تبصره است، کلاً به مناسب‌سازی ساختمانها و فضاهای شهری جهت دسترسی و بهره‌مندی معلولان اختصاص دارد و حتی شهرداری‌ها را ملزم می‌نماید از صدور پایان‌کار برای آن تعداد از ساختمانها و اماکن عمومی و معابری که استانداردهای تخصصی مربوط به معلولان را رعایت نکرده باشند خودداری نماید.
- آیین‌نامه اجرایی ماده 2 قانون جامع حمایت از معلولان در جلسه مورخ 1384/3/4 هیئت وزیران تصویب و در تاریخ 1384/3/9 توسط معاون اول رئیس جمهور به کلیه وزارتخانه‌ها، سازمانها و موسسات دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی ابلاغ گردید.
- در ماده یک این آیین‌نامه در تعریف مناسب‌سازی آمده است: " مناسب‌سازی به معنای اصلاح محیط و تدارک وسایل حمل و نقل است، بطوری‌که افراد معلول قادر باشند آزادانه و بدون خطر در محیط پیرامون خود اعم از اماکن عمومی، معابر، محیط شهری و بین‌شهری و ساختمانهای عمومی حرکت کنند و از تسهیلات محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با حفظ استقلال فردی لازم بهره‌مند شوند."
- ماده سه این آیین‌نامه به صراحت اعلام می‌دارد: " کلیه دستگاه‌ها موظفند در طی یک برنامه سه ساله از زمان تصویب و ابلاغ این آیین‌نامه، سالانه حداقل 30٪ از ساختمانهای عمومی وابسته را برای استفاده معلولان و بر اساس ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان مناسب‌سازی نمایند."
- مصوبه مورخ 84/4/14 شورای اسلامی شهر تهران، مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره ذیل آن با عنوان مناسب‌سازی فضاهای شهری برای جانبازان و معلولین جسمی و حرکتی.

در ابتدای این مصوبه، مجدداً بر رعایت حقوق معلولان تاکید گردیده است:

" برخوردار بودن از حقوق مدنی متناسب با شأن انسانی کم‌توانان جسمی و حرکتی و جانبازان محترم انقلاب اسلامی برای تحرک و دسترسی ایمن به خدمات، فضاها و تاسیسات عمومی شهرها با هدف برقراری و اعطای استقلال نسبی، فردی و اجتماعی به این گروه‌های ویژه، بایستی در ردیف وظایف مسلم حاکمیت و شهروندان و به ویژه متولیان مدیریت شهری قرار گیرد..."

شهرداری تهران موظف گردیده است: " از تاریخ ابلاغ این مصوبه، حداکثر ظرف مدت دو سال نسبت به مناسب‌سازی معابر و فضاهای شهری اقدام نموده و تسهیلات لازم را در امر رفت و آمد معلولان از طریق شرکت واحد اتوبوسرانی و شرکت مترو و سازمان تاکسیرانی فراهم آورد. همچنین کنترل‌های لازم را در صدور هرگونه مجوز ساخت و ساز و پایان‌کار جهت رعایت ضوابط شهرسازی و معماری برای معلولان بعمل آورد."

مشکلات تردد معلولان (75 مورد) :

1 تا 30 - حدود 30 مشکل مربوط به عابرین پیاده سالم

31- موانع فیزیکی ثابت: (18 مورد)

1. وجود جوی آب بین پیاده‌ها یا پیاده رو خیابان بدود پل های کافی
2. وجود فاصله زیاد بین نرده های پل ها (که چرخ گیر می کند و احتمال چپ شدن هست)
3. جدول بین پیاده رو و خیابان
4. زنجیر یا موانع فلزی و بتونی که برای منع عبور خودرو و موتور سیکلت نصب می شود.

5. ناهمواري هاي هندسي كف پياده رو يا محل عبور عابر در خيابان
6. پله
7. ادامه موانع فزيكي ثابت
8. وجود جدول بين پياده رو و محل پارک خودروي معلول
9. وجود جوي آب بين پياده رو و محل پارک خودروي معلول
10. پلهاي فلزي روي کانال هاي عبور تاسيسات شهري و وجود اختلاف سطح
11. تيرهاي برق
12. علائم راهنمائي و رانندگي
13. صندوق پست
14. صندوق صدقات
15. باجه تلفن عمومي
16. دکه هاي ثابت مستقر در پياده رو
17. درختان و فضاى سبز با استقرار نامناسب و ناايمن
18. گياهان با شاخه هاي پهن
19. ادامه شيب جلوي پارکينگ برخي ساختمانها تا پياده رو
20. موانع فزيكي موقت: (9 مورد)
21. زباله
22. دستفروش و دکه موقت
23. مصالح ساختماني
24. حفاري در پياده رو
25. گودال و دست انداز
26. پارک تمام يا بخشي از خودرو در پياده رو
27. عبور موتور سوار از پياده رو
28. توقف خودرو در مقابل پل ارتباطي
29. يخ زدگي كف پياده رو ناشي از سرما يا برف

مناسب سازي محيط شهري براي معلولين بدون رعايت استانداردها

مشکل ورود به ساختمانهاي اداري، آموزشي، تجاري، تفريحي و

فقدان يا كمبود فضاى پارکينگ حاشيه اي ويژه معلولين

فقدان يا كمبود فضاى پارکينگ در محل هاي پارکينگ هاي عمومي و خصوصي

فقدان نرده و پروفيل در حاشيه سطوح شيبدار

كثيف بودن پروفيلي كه معلول با يد دست خود را از آن بگيرد.

مشکل سوار و پياده شدن در ناوگان شهري

اتوبوس

مترو

تاكسي

در رسيدن به ايستگاه، تحرك در ايستگاه تا درب وسيله نقليه، سوار و پياده شدن و جايگاه ويژه مناسب و ايمن در داخل ناوگان

40- مشكلات خاص نابينايان: (8 مورد)

تصادف با درخت، ميله، نرده هاي كنار خيابان، صندوق پست و كلييه موانع فزيكي ثابت يا موقت

خطر افتادن از حاشیه پله ها

خطر افتادن از سکوی مترو و BRT و پیاده روها

شکستگی در جایی از پل فلزی یا بتونی یا در جدول

برخورد با اتومبیل های پارک شده مقابل پل ها یا خط کشی عابر پیاده

عدم تداوم رفیوژ میانی برای مسیر پیاده

عدم تشخیص مکان خط کشی عابر پیاده

خطر همجواری مسیر پیاده و دوچرخه

41- ارتفاع زیاد تابلوهای اطلاع رسانی، صندوق پست تلفن، دستگاه فروش بلیط و پیشخوان و ...

تصاویر مهم

- تصاویر دوره قبل
- تصاویر مشکلات
- مناسب سازی های غلط در شهرها
- سایر کشورها
- مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست
نامناسب سازیهایی که به دلیل عدم رعایت ضوابط ایجاد می گردند

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست
نامناسب سازیهایی که به دلیل عدم رعایت ضوابط ایجاد می گردند

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست
استفاده نابجا از موزاییکهای دکمه ای به جای شیار

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

مشکلات وضع موجود

1- عدم وجود پل ارتباطی بین پیاده‌رو و سواره‌رو

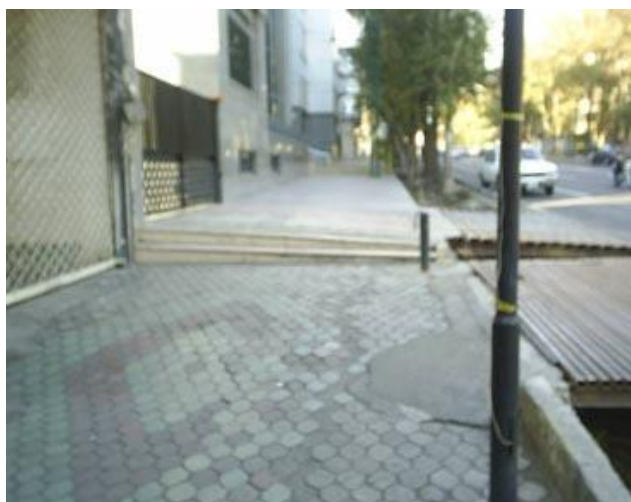

6- کاهش عرض و یا بن‌بست شدن پیاده‌رو به دلیل عملیات عمرانی

7- اختلاف سطح (وجود پله) در پیاده‌روها

- ❖ عدم رعایت بر و کف مصوب توسط مالکین و یا سازندگان ساختمان‌ها
- ❖ ایجاد و احداث کف‌سازی جدید در پیاده‌رو مقابل ساختمان
- ❖ پیاده‌روسازی اجباری بصورت پلکانی به علت وجود شیب طولی بسیار زیاد پیاده‌رو

8- کفسازی ناهمگون و استفاده از مصالح نامناسب

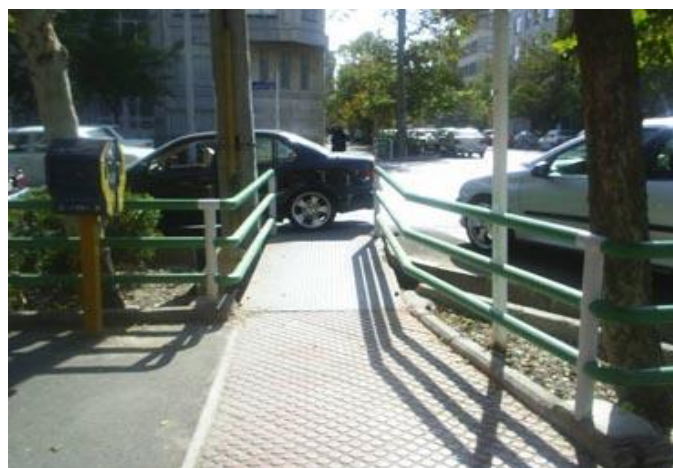
9- وجود معارض طبیعی و غیرطبیعی در پیاده‌روها

10- پارک وسایل نقلیه موتوری در پیاده‌روها

10-1 پارک غیرمجاز وسایل نقلیه در خیابان و در محل خطکشی عابر پیاده

11- اختلاف سطح ناشی از دریچه‌های تاسیساتی در پیاده‌روها

12- سد معبر فروشندگان دوره گرد و یا واحدهای تجاری در حاشیه پیاده‌روها

13- سد معبرهای ساختمانی

14- کشیده شدن رمپ پارکینگها در پیاده‌رو

15- اختلاف سطح پیاده‌رو و سطح خیابان

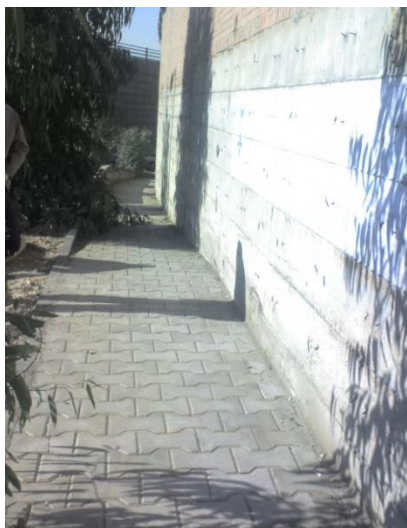
16- نوارهای حفاری و کنده‌کاری‌ها در پیاده‌رو

17- نصب موانع فیزیکی جهت جلوگیری از ورود موتورسیکلت

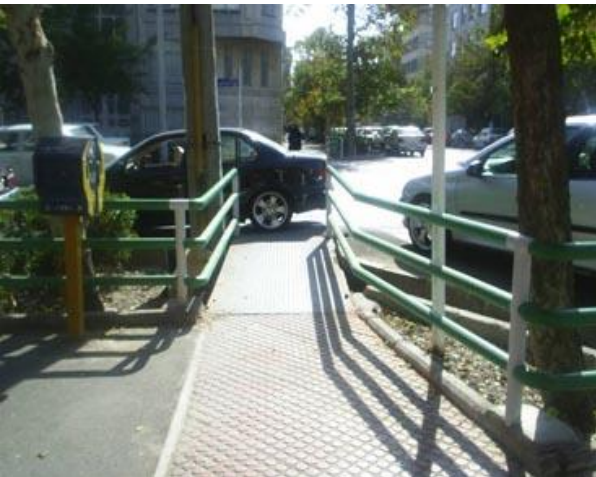
نمونه‌های مناسب‌سازی انجام شده در یکی از شهرهای ایران

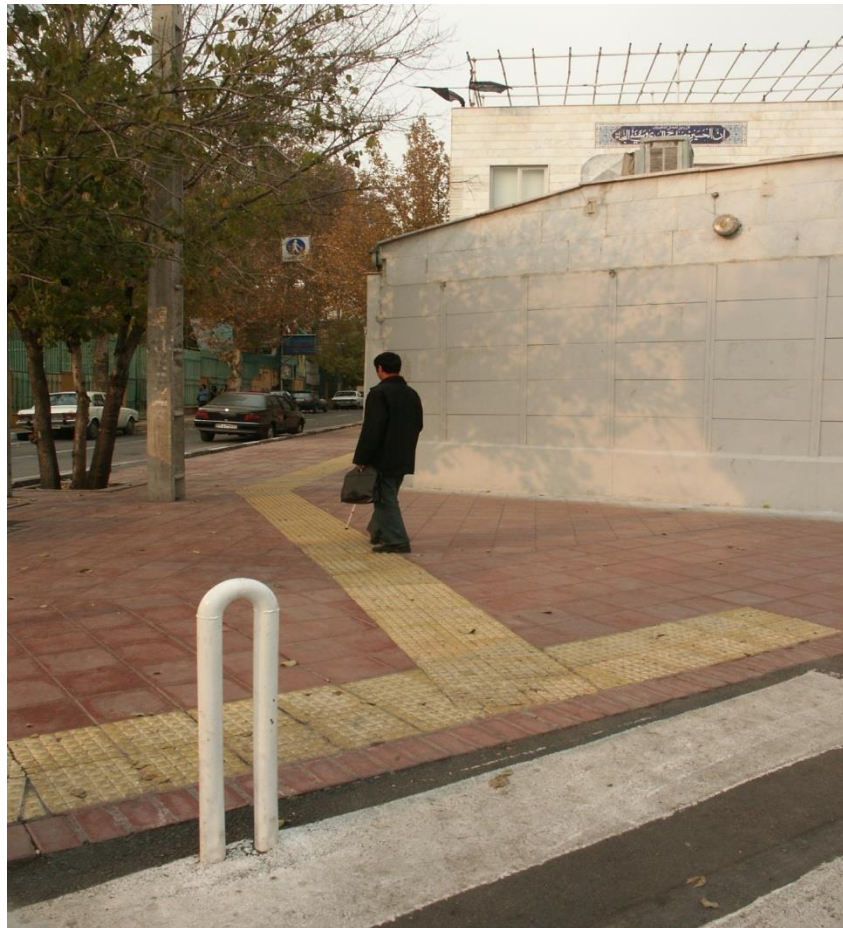

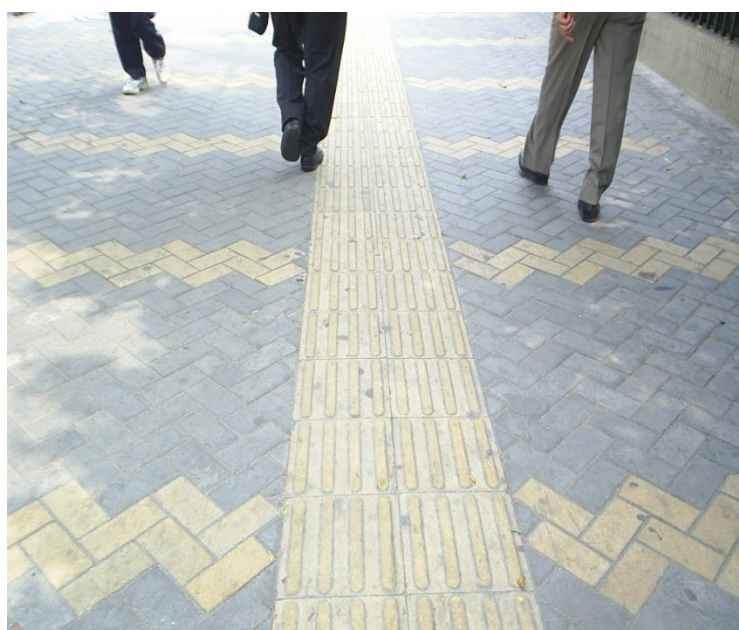
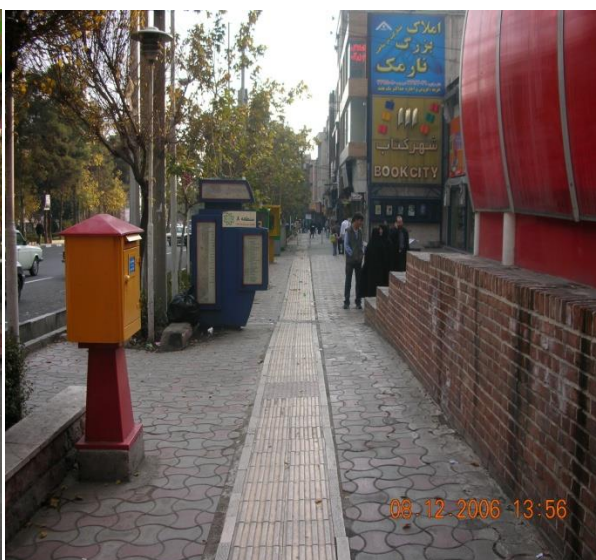

قبل از اجرا

بعدا از اجرا

قبل از اجرا

بعدا از اجرا

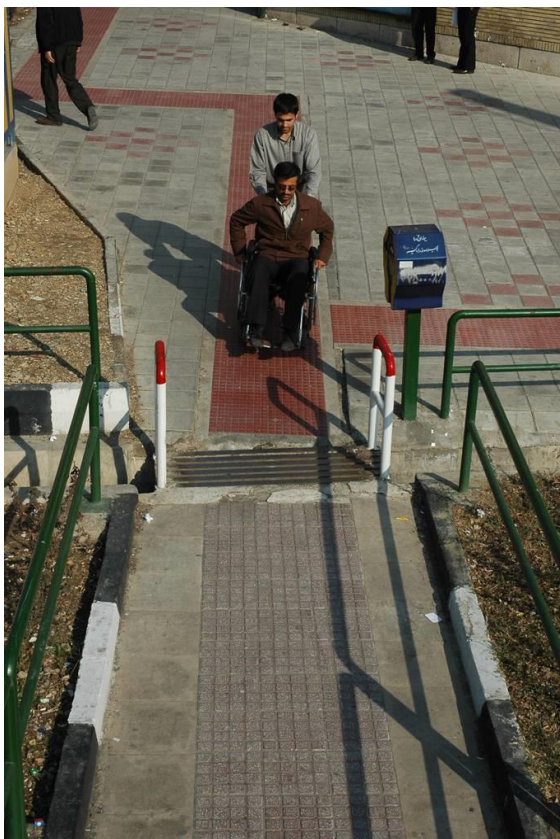

قبل از اجرا

بعدا از اجرا

مناسب سازی شهر برای معلولین فقط درست کردن چند سطح شیب دار نیست

تهیه کننده : دکتر تقی زاده